

30

APR • TUE

Week - 18 ■ (121-245)

Sanskrit (H) - 2023 (U.G.)
3rd Semester, Paper - 6.

May 2024

Sun	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

I. (i) कतिविधाः शक्तयः ?

Date - 09/02/2025

शक्तयः ? त्रिविधाः ।

Sunday, Boalia

Ans:- त्रिविधाः शक्तयः । ताः यथा -
अदिशाशक्तिः, लक्षणाशक्तिः, वृक्षनाशक्तिश्चेति ।

(ii) वृक्षवृद्धिष्वपि अदिव्यक्रियादपि अवकाः ?

कस्य अस्या टीका अदिनवद्वर्ति ?

Ans:- वृक्षवृद्धिष्वपि अदिव्यक्रियादपि अवका आसीत्
अदिनवगुणः ।वृक्षवृद्धिष्वपि अदिव्यक्रियादपि अवका आसीत्
टीका अदिनवद्वर्ति । अदिनवगुण इत्यं वृद्धिः ।(iii) मम्मटेकाग्रप्रयोजने " निवेतयत्कृतम् " इत्य
किमस्ति तात्पर्यम् ?Ans:- निवेतयत्कृतिः नाम अमङ्गलविनाशः । काग्रप्रयोजनादपि
कारः अमङ्गलनाशः चेति । यथा सूर्यशतककाग्र-
प्रयोजने मङ्गलकारः कुरुक्षेत्रः दूरीकृतः ।
अतः मम्मटेन काग्रप्रयोजने 'निवेतयत्कृतिः'
इति श्रियः अंशोऽस्ति ।

(iv) लघुपदः कदा गुरुर्भवति ?

Ans:- अनुप्रासपदः, विअर्गपदः, अंशोऽप्यपदः
नादावृत्तः च लघुपदः गुरुर्भवति ।

(v) मालिनीक्षुद्रः लक्षनं लिख्यताम् ।

Ans:- ' न-न-म-य-म-यु-ते-म-मालिनी-लो-कः '

Discipline is the bridge between goals and accomplishment. - Jim Rohn

2024

Notes

Appointment

Meeting

इति मालिनीहृदयः लङ्कनम् ।

(vi) कः जनः अनुग्रहः वेति ? मङ्गलशुभ कः जनः ?

Ans: स-जनः अनुग्रहः वेति । मङ्गलशुभ वेति व-जनः ।

(vii) शार्दूलविक्रीडितहृदयः लङ्कनम् किम् ?

Ans: "सूर्योश्चर्मजडताः अनुभवः शार्दूलविक्रीडितम्" इति लङ्कनः शार्दूलविक्रीडितहृदयः ।

(viii) लङ्कनामूला वृक्षना का वेति ? उदाहरणम् ।

Ans: लङ्कनिकलङ्काराणां जन या वृक्षना वेति, सा लङ्कनामूला वृक्षना इति कथ्यते । यथा 'गङ्गायाः प्रसवपत्नी' इति वाक्ये गङ्गाशब्देन लङ्कनाद्वारा तटः बोध्यते । वृक्षना च शत्रुपावन-वृद्धिः बोध्यते ।

(ix) सङ्केतितार्थः कतिविधः ? एक च त्वे ?

Ans: सङ्केतितार्थः चतुर्विधः । त्वे यथा - जातिः, गुणः, क्रिया, उद्योगः इति । कदाचित् एकस्य जातिः वेति मीमांसकमतम् ।

(x) वातिहृदयकालङ्कारस्य लङ्कनं लिख्यताम् ।

Ans: आचार्यविश्वनाथमतम् -
"आधिक्यमुपमेयुष्योपमानान्यूनताश्च वातिहृदयः"

Always bear in mind that your own resolution to succeed is more important than any other. - Abraham Lincoln

इति । अर्थात् उपमायाः उपलब्ध्या गुणगतम्
आधिक्यम् अथवा गुणगतं न्यूनता युक्तिरुक्त
ह्येति । यथा त्वं सुखं चक्षुःमणि
सुन्दरम् । अत्र च चक्षुःमणि सुखम्
उपमायादिक्या युक्तिरुक्तलङ्कारः ।

(xi) विद्यालङ्कारस्य लक्षणं लिख्यताम् ।

Ans: "विद्यानां विना रहस्यं कार्योपलब्धिर्बहुधा
इति विद्यालङ्कारम् ।

(xii) उद्देश्यलङ्कारे "अम्बुवना" शब्दस्य कोऽर्थः ?

Ans: उद्देश्यलङ्कारे "अम्बुवना" शब्दस्य अर्थः
अम्बु, वनम्, भवनम्, अवधारणम् वा ।

उद्देश्यः एकैकादिकः अर्थः एव अम्बुवना ।

अत्र कोटिद्वयमपि एकस्याः एकादिकः उद्देश्यः
निमित्तोद्देश्यं वा दृश्यते ।

(xiii) यमकालङ्कारस्य लक्षणं लिख्यताम् ।

Ans: अग्रायं पृथगर्थानां पदव्यञ्जनसंज्ञाः ।

क्रमेण दोषविवृतिः यमकं विनिर्दिशते ॥

(xiv) अप्रसुतप्रसासा कतिविधा इति ?
लिख्यताम् ।

Ans: अप्रसुतप्रसासा पञ्चविधा इति ।

यथा - कृतिः विषयः आमानाः, आमाना वा

Adopt the pace of nature: her secret is patience. - Ralph Waldo Emerson

June 2024

Sun	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat
30						1
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29						

MAY ■ FRI

Week - 18 ■ (124-242)

03

વિરજામલે, કાર્યાલય ત્રિમિતિ, કાર્યાલય હરોઃ,
અમાર અમાર, ૬ ।

(xv) ગદ્યકાવ્યો રસદ્રવ્ય કિમ્બલિ?

Ans:- ગદ્યકાવ્યો રસદ્રવ્ય - અલ્પિ કથા
આશ્ચર્યકારી છે ।

→X←